

in delajo največje organizatorične hibe. Toda ni namen o tem danes razmotrivati. Počakajmo, kako se razvije stvar.

Da pri nas nismo edini, dokazuje tudi to, da imamo v deželi tri deželne učiteljske zveze: slovensko »Zvezo«, »Bundu« in »Verband«. Pred leti je bila samo ena učiteljska organizacija. Vse učiteljstvo je bilo v »Bundu«. Kulminacija narodnostnih prepričanj v Avstriji je tudi pognala štajerske učitelje medsebojno v boj. Nekaj nemških nacionalnih nestrpnostev ni moglo videti, da so v »Bundu« tudi Slovenci. Zato so si ustanovili svoje društvo »Verband«, ker niso mogli razgnati »Bunda«. Večina razumnih Nemcev je takoj izprevidela, da so tem nacionalcem Slovenci trn v peti edino le zato, ker so Slovenci, zato so bili ti nestrpneži tudi dostojno okrcani. Ni jim bilo mogoče dopovedati, da smo vsi učitelji, da imamo kot učitelji ene dežele vsi iste težnje in isto stremenje, da moramo složno in edinstveno postopati, če hočemo kaj doseči. Največje veselje je imel pri vsem tem birokratizem, ki si še dandanes mane roke. Menda ne bo dolgo, ko se bodo štajerski učitelji zopet združili v eno organizacijo. Ko človek misli, da se temu smotru približujemo vedno bolj, pa te razočara dejstvo, da je izstopilo to ali ono slovensko društvo iz »Bunda«.

Pojavilo se je tudi pri nas nekaj nestrpnostev, ki hočejo uprizoriti isto, kar so prej uprizorili nemški nestrpneži. Največkrat naglašajo, da trpi neizrečno narodnost, naše kulturno stremenje in naša literatura in bogsigavedi kaj še vse, če se družimo z nemškimi kolegi.

Kratkovidneži! Razločujte že vendar narodnost od naših stanovskih zadev! Pri naši deželni zvezi »Bundu« ne pride narodnost prav nič v poštev, tu gre edino le za naše stanovske zadeve. Kaj naj narodnost i. t. d. trpi, ako se s kolegi, ki so nemškega mišljenja, pogovarjam in posvetujem, kako bi si izboljšali svoje stanje in o drugih stanovskih zadevah? Če je mogoče pri Primorcih, kjer se družijo kolegi treh narodnosti, da edinstveno nastopajo, kadar to zahtevajo stanovske zadeve, bo vendar pri nas tudi mogoče. Žalostni pojavi so to v naši organizaciji, in bilo bi popolnoma odveč, še nadalje izgubljeni besed o prepotrebni složni in kolegijalni oklenitvi drug drugega.

V najnovejšem času pa navajajo izstopivša društva iz »Bunda« popolnoma nove vzroke. Malenkostni so pač izgovori, da zaradi tega ne morejo ostati društva pri »Bundu«, ker se ne marajo zavezati, da bi se naročevali na »Bundovo« glasilo. Staro pravilo je, da se manjšina mora ukloniti večini, če ne, se vse neha. Brez discipline pa ni mogoče ničesar dognati. Sicer pa, kako že pravi pesnik: »Ne samo kar vleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan«. Dandanašnji je vendar velika moč v časopisju, ki je najsigurnejše orožje, zaradi tega je tudi naša dolžnost, da mi kot Štajerci podpiramo svoje stanovsko štajersko glasilo, ker se poteza tako izborna za nas štajerske učitelje, pa bodisi že Slovenec ali Nемеc. In če pomislimo, da za tako izborna glasilo ni treba žrtvovati več nego vinar na dan, moramo pač reči, da tistih, ki zaradi tega glasila razdirajo to lepo zgradbo organizacije, pač ne moremo smatrati za organizatorične može. Le oglejmo si, koliko žrtvujejo delavci za svojo organizacijo! Ako tu omenimo, da celo postreščki prispevajo vsak dan nekje po 30 h, mora pač marsikoga izmed nas neprijetno dirniti, ako vpraša svojo vest, in mu pravi, da je dal še prav malo na oltar organizacije.

Da bi tukaj še omenjali druge vzroke, ki jih ta društva navajajo za dovolj tehtne, da se mora takoj »Bundu« pokazati hrbet, če jih opozori, da njih ravnanje ni pravilno in se potem takoj čutijo razžaljene, bi nas dovedlo na stališče, ki se nam nikakor ne zdi možato.

Izprevidimo že vendar, da je v organizaciji moč, in oklenimo se tesno drug drugega kot učitelji, kadar gre za naše stanovske zadeve, pa bodi že potem Slovenec ali Nемеc, ker sicer: Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.

Opomba uredništva: Ta članek priobčujemo, ker nam ga je poslal odlični štajerski tovariš, in marljiv naš sotrudnik, da si se z vsemi člankarjevimi izvajanjmi ne strinjamo, zato tudi nismo odgovorni za celotno vsebino članka. Iz tega članka in dopisa, ki ga priobčuje današnji naš list, pa je razvidno, da je nujna potreba, da se nemudoma sestanejo štajerski naši tovariši k skupnemu posvetovanju in svoje zadeve temeljito doženejo med seboj! Zato naj čimprej skliče njih »Zveza« že opetovano nasvetovani sestanek, ki naj poravna napete razmere in spravi izprožena vprašanja v pravi tir. Ponašljajmo, da se nam zdi to neodložljiva in najnujnejša potreba.

Zborovanja „Saveza hrv. učiteljskih društava“.

(Dalje.)

Preden se preide na dnevni red, predsednik še pozdravi navzoče goste in poudarja veliko važnost veselega pojava, da je ravnokar osnovano društvo hrv. srednješolskih profesorjev ponudilo roko ljudskošolskemu učiteljstvu v skupno delovanje. Ta dogodek ni samo historijske vrednosti za hrv. ljudskošolsko učiteljstvo, temveč bo imel znamenitih posledic za vseskupno prosveto naroda.*)

Govorila sta še profesorja Mohr in Bosanac o važnosti skupnega delovanja, nakar se je izbrala deputacija, sestojeca iz treh učiteljev in dveh učiteljic, ki se je drugi dan peljala k podbanu in k naučnem predstojniku prositi za naglo urejenje učiteljskih plač. Glede plače se je tudi sprejela primerna resolucija.

Poročilo tajnika Josipa Kirina o delovanju osrednjega odbora se je razdelilo tiskano med navzočnike ter se je soglasno odobrilo, ravno tako tudi blagajnikov račun.

Iz poročila hočemo na kratko navesti najvažnejše točke. »Savez« se je potezal za izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva ter za razne druge šolstvu in učiteljstvu potrebne in in koristne zadeve. V »Savezu« je združenih 41 učiteljskih društev, od katerih ima varaždinsko 7 podružnic. Vseh članov je izkazanih 1872. Posamezna društva imajo skupno 12.320 K 64 h imetja; najbogatejše je požeško, ki poseduje 1580 K 59 h. Društvene knjižnice štejejo 7129 knjig in knjižic. Svoji čitalnici imata učiti društvi v Oseku in v Krapini.

Vsa čista imovina, kar je upravlja »Savez«, je dne 31. decembra 1903 znašala 224.069 K 87 h, in sicer poseduje »Savez« 51.351 K 85 h, zaklad učiteljske zadruge 64.979 K 09 h in zaklad učiteljskega konvikta 107.739 K 03 h.

*) Res je tako! Žal, da je pri nas v tem primeru popolnoma drugače!
Uredn.

Ko se je še sprejel predlog revizijskega odbora, da se upravi »Saveza podeli absolutorij, a blagajniku izreče priznanje, je prevzel vodstvo skupščine podpredsednik Tomislav Ivkanec.

Razpravljala se je zadeva o napadih na dosedanjšega predsednika in na odbor. Nekateri listi (zlasti klerikalna »Hrvatska«*) so v zadnjem času prinašali ostre članke ter predbacivali marsikaj odboru in zlasti Basaričku.

Trstenjak je v daljšem govoru spominjal na po-
žrtvovalno delovanje predsednika, ki je dolgo dobo let z osrednjim odborom neumorno, pošteno in nesebično delal v napredovanje učiteljskih interesov. Vendar se je našel nekdo, ki je, žal, član učiteljskega stanu, a je jel črniti najvrednejša podjetja stanovske organizacije hrv. ljudskošolskega učiteljstva. S takim nedostojnim pisarenjem se naredi škoda ne samo podjetjem stanovske učiteljske organizacije, nego se tudi ves stan diskredituje ter se mu otežkoča sedanja pravična borba zaradi urejanja pravnih in materialnih odnošajev.

Soglasno se je sprejela resolucija, ki jo je prečital Kempf in v kateri se napadi z indignacijo odbijajo ter se izreče odboru in predvsem predsedniku popolno zaupanje in zahvala za dosežanje delovanja.

Dolgotrajno pritrjevanje in navdušeno klicanje »Živio predsednik! Živio odbor!« je pokazalo edinost hrvaškega učiteljstva.

Nato je Basariček zopet prevzel predsedništvo in se iskreno zahvalil na presrčni ovaciji.

Izbral se je novi revizijski odbor, razpravljale še nekatere internosti ter se dovolil vzprejem 18 učiteljskim sinovom v konvikt.

Cela vrsta predlogov raznih društev se je vzprejela. Omeniti hočem le nekatere:

Visoka vlada se naprosi, da jemlje pri nastavljanju učiteljic v prvi vrsti ozir na hčere ljudskih učiteljev, a posebno na one, ki so sirote, da se nikjer ne nadomešča že umirovljeno učiteljsko osebje, da se zemljišča in poslopja, ki jih uživa učitelj, gruntovno vpišejo na šole in to v uživanje učiteljem, da se z deželno podporo vsako leto o počitnicah pošlje kakih 10 učiteljev in učiteljic v inozemstvo na poučna potovanja itd.

Pogovarjalo se je tudi, ali bi ne kazalo v Cirkvenici osnovati sanatorij za jetične učitelje, kar pa sedaj še ni mogoče. Odbor naj vso zadevo prouči.

Ker je bil dnevni red izčrpan, zaključil predsednik devetnajsto glavno skupščino.

Po skupščini se je večina učiteljstva zbrala v »Učit. konviktu« k skupnemu kosilu. Med napitnicami omenjam zlasti presrčno napitko slovenskemu učiteljstvu in njega odposlancu, na katero je isti takoj odgovoril, poudarjajoč važnost skupnega delovanja. Hrupni klici: »Živio slovenski bratje! Živio Slovenci!« so doneli po dvorani. (Dalje.)

Kritikujoči glasovi.

Zlobni napadi na ljudsko šolo in učiteljstvo. »Gorenjec« je zapisal v 30. svoji številki te resnične besede: Vse kaže, da si je postavila kranjska klerikalna stranka v svoj bojni načrt kot eno glavnih točk, napadati na vseh koncih in krajih sedanje ljudsko šolstvo in, če je le mogoče, omajati predvsem ugled naprednega učiteljstva. Parola je, da ji v do-

*) Klerikalci so si pač povsod enaki.

Uredn.

sego teh vražjih namer ne sme biti prenizko nobeno sredstvo! Zato imamo premnogo dokazov in razna že storjena dejanja.

Vrhovni poglavar te stranke je šel seveda z dobrim zgledom prvi med klerikalni svet. Zadnje dopolnilne deželno-zborske volitve v našem okraju pa so vzdramile tudi dr. Janeza Evang. Kreka,* ki se je zlasti na volilnih shodih v Predosljih in v Šenčurju dotaknil učiteljskih plač in to tako zvito, da so mu navzoči kmetje prav gotovo verjeli, da bodo morali spričo novih baje neznosnih davkov prodati zadnji rep iz hleva, če se le uresniči ta regulacija. Mož je že pozabil, da je bil vzrejen in vzgojen ob trdi učiteljski plači, pomisliti pa v tistem hipu tudi ni utegnil, da se kaj malo poda zlasti katoliškemu duhovniku, če po krivici meče polena stanu, iz katerega je takorekoč izšel. Dr. Evgen Lampe pa je na shodu v Ratečah resno dvomil nad poštenostjo in odločnostjo naprednih učiteljev, saj je trdil z vso sigurnostjo, da je on popolnoma prepričan, da bo vse napredno učiteljstvo takoj držalo s klerikalno stranko, kadar bo njena večina v dežel. zboru. Če je res, da govori vsak najrajši o tem, kakršen je sam, potem je napravil dr. Evgen samemu sebi preklicano klavern kompliment.

Pa tudi denunciacije na šolska oblastva in osebni napadi po časopisih niso izostali. Može, ki sede v direktoriju »Zaveze«, so jim bili posebno pri srcu. O dičnem njenem predsedniku g. L. Jelencu že ne vedo kaj zlagati se, zato so ga pustili to pot pri miru. Prizanesli pa niso »Zavezinemu« tajniku, ki jih bode zlasti še zato, ker županuje v vasi, kjer je nastavljen kot nadučitelj. Seveda je dobil obrekljivi »Slovenec« hudo brco za vse satanske izmišljotine. Potom javne izjave je dalo ondoto podrejeno učiteljstvo svojemu voditelju za zavratna natolcevanja sijajno zadoščenje, pa tudi občinski odbor je preskrbel svojemu županu kar najlepši izkaz njegovega neutrudljivega dela v prid knežke občine. Blagajniku »Zaveze« g. Fr. Luznarju**) pa so hoteli kot predsedniku okrajnega učiteljskega društva za kranjski okraj gospodje iz kranjskega farovža provzročiti posebne sitnosti. Brez pravih dokazov so se zaleteli kar trikrat vanj. Da so bili odbiti vsakokrat, niti omeniti ni treba, ker drugače sploh ni moglo biti. Temna stran teh ovadb je padla seveda v vseh slučajih nazaj na posvečene obrekovalce. Obžalovati je le, da sta ministrirali pri tej nečedni izvršitvi dve učiteljski »nežni« moči, katerima v zahvalo je zadostovalo le nekaj ljubkih kapelanskih pogledov.

Kjer pa se napada šola in učiteljstvo, tam se ne sme manjkati kranjskih gospodov. Če ne mirujejo ljubljanski klerikalni vodje, pa naj bi miroval njih gorenjski odposlanec, recimo kak dekan Koblar?! On se vtika dosledno v najneznatnejšo stvar, a kot poseben specialist hoče veljati že nekaj mesecev sem v šolskem vprašanju. Kadar in kjerkoli se prikaže Koblar s svojo rajtguzensko zgovernostjo, vsakokrat se ve že naprej, da ne misli povedati nič kaj prida. Najgršo ulogo pa je igral gotovo tedaj, ko se je raznesla po Kranju vest, da sta prosila tukajšnji krajni šolski svet in občinski odbor za razširjenje dekliške šole v šestrazrednico. To razširjenje je hotel preprečiti na škodo mesta Kranja za vsako ceno, naj velja karkoli. Sicer je odločno zavrnil ravno

*) Ta ima na vesti zloglasni »Pons asinorum«. Vzlic temu je pobratim »tovariša« Jakliča in ostalih junaških Slomškarjev. Enako z enakim!

Uredn.

**) Tako je za sedaj oglodano »Zavezino« vodstvo. Klerikalni zobje niso nikoli siti!

Uredn.